

Κείμενο 1.

Ακρόαση, ακοή και ομιλία: σύντομες σκέψεις για τη σχέση τους με τον διάλογο.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου της Harlene Anderson, ψυχολόγου, συμβούλου και οικογενειακής θεραπεύτριας, το οποίο ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα <http://www.psychological-opinions.gr/el> στις 23-03- 2021. (διασκευή)

Ο διάλογος είναι μια μορφή συνομιλίας: μιλάμε ή συνομιλούμε με τον εαυτό μας ή κάποιον άλλον προς μία αναζήτηση νοήματος και κατανόησης - φωναχτά, σιωπηρά, με ή χωρίς λόγια. Μέσα και διαμέσου αυτής της διαλογικής αναζήτησης, νοήματα και αντιλήψεις ερμηνεύονται, επανερμηνεύονται, διευκρινίζονται και αναθεωρούνται συνεχώς. Έτσι δημιουργούνται δυνατότητες για σκέψη, αίσθηση, συναίσθημα, δράση, κ.λπ. Με άλλα λόγια, ο μετασχηματισμός είναι εγγενής στον διάλογο. Ο αληθινός διάλογος δεν μπορεί παρά είναι παραγωγικός.

Ο διάλογος προξενεί στους συμμετέχοντές μια αίσθηση αμοιβαιότητας, γνήσιου σεβασμού και ειλικρινούς ενδιαφέροντος για τον άλλο, εφόσον απαιτεί συνεργατικό σχεδιασμό σχετικά με την εστίαση, τη διεργασία και το αποτέλεσμα του. Αυτό είναι μέρος της διαδικασίας της συν-δημιουργίας νέων εννοιών και δράσεων.

Ο διάλογος απαιτεί εμπιστοσύνη και δεκτικότητα στον συνομιλητή και τη διαφορετικότητά του, καθώς και ανοχή στην αμφισβήτηση, την επίκριση και τη διαφωνία από την άλλη πλευρά. Είναι σημαντικό να είμαστε προσεκτικοί για να μην υποθέσουμε αμέσως ότι ξέρουμε τι εννοεί ο συνομιλητής και να μην συμπληρώνουμε τα κενά ή τις λεπτομέρειες της ιστορίας του συνομιλητή, ή ό,τι θεωρούμε ότι κρύβεται πίσω από την αφήγηση. Αντίθετα, χρειάζεται να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τη λογική του συνομιλητή, όχι τη δική μας. Αυτό απαιτεί αποστασιοποίηση, προκειμένου να βεβαιωθούμε ότι έχουμε κατανοήσει την οπτική γωνία του άλλου όσο καλύτερα μπορούμε, και να έχουμε πάντα κατά νου ότι κατανόηση δεν σημαίνει συμφωνία.

Ορισμένες πράξεις δεν ενθαρρύνουν το διάλογο. Για παράδειγμα, διάλογος δεν είναι να προσπαθείτε να πείσετε τον άλλο να καταλάβει ή να συμφωνήσει μαζί σας. Αν προσπαθείτε να κάνετε κάτι τέτοιο, τότε δεν είστε σε διάλογο ούτε με τον εαυτό σας ούτε και με τον άλλο. Επίσης, διάλογος δεν είναι η επιδίωξη για συναίνεση ή σύνθεση.

Ομοίως, το να θέτετε ερωτήσεις στις οποίες νομίζετε ότι ξέρετε την απάντηση ή για να πάρετε την απάντηση που θέλετε, δεν ενθαρρύνει το διάλογο. Με άλλα λόγια, για να εμπλακείτε πραγματικά σε διάλογο, πρέπει να είστε σε θέση να αφήσετε τα πάθη, την εμπιστοσύνη και τις αντιλήψεις σας να αμφισβητηθούν από τους άλλους και από εσάς τους ίδιους.

Εν κατακλείδι, η πρόθεση και η ελπίδα αυτού που προσκαλεί σε διάλογο είναι να προσκαλέσει και να εμπλέξει και τον εαυτό του και τον άλλον στη διαδικασία. Με δυο λόγια, ο διάλογος απαιτεί τη δυνατότητα ακρόασης, ομιλίας και ακοής.

Κείμενο 2

[Το παρελθόν της Ρίτας]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Λένας Διβάνη «Ενικός αριθμός» (Αθήνα 2002, εκδ. Καστανιώτη). Συνομιλούν δύο γυναίκες, η μητέρα (Ρίτα) και η κόρη (Έρα) και αναφέρονται στο παρελθόν της μητέρας.

«Τίποτε δεν ξέρεις για μένα. Ούτε ενδιαφέρθηκες να μάθεις. Μόνο ο πατέρας σου υπήρχε. Δε σ' έβλεπα εγώ πώς τον κοιτούσες; Στα μάτια, σαν σκυλάκι. Εγώ είτε ζούσα είτε δε ζούσα ένα και το αυτό».

«Αυτός τουλάχιστον μ' αγαπούσε. Και το έλεγε κιόλας».

«Και λοιπόν; Στα λόγια κολλάς; Ξύπνα, κορόιδο! Αυτοί που λεν ότι μας αγαπάν, αυτοί μας την κάνουν τη δουλειά. Για ρώτα κι εμένα. Ποιος με ξευτίλισε; Αυτός που έλεγε ότι μ' αγαπούσε με ξευτίλισε. Μόλις βρήκε την προίκα, μην το είδατε μην τον απαντήσατε. Τρεις μήνες αρραβωνιασμένοι είχαμε, στο σπίτι μας μπαινόβγαине, η γειτονιά τον ήξερε. Άντε να βγω εγώ στο δρόμο μετά. Περνούσα κι από πίσω μου μου σούρνανε. Η πείσα, η δείξα η παστρικά¹ ...».

«Για ποιον μιλάμε τώρα; Μπερδεύτηκα.».

«Για τον αρραβωνιαστικό μου, που κακό ψόφο να 'χει. Δεν είχε όμως. Ο πατέρας σου, ο άγιος ο άνθρωπος, πέθανε. Αυτός ζει και βασιλεύει με τη βλαχάρα του».

«Μπα; Είχες κι άλλον αρραβωνιαστικό; Αυτά δεν μας τα 'χες πει.»

«Πότε να σ' τα πω; Μιλιόσουνα εσύ; Ήρθες μια φορά σαν παιδί να με πλησιάσεις; Σαν να 'χα χολέρα έκανες. Σου χάριζα τα ακριβότερα φουστάνια και μετά τα έβρισκα στα σκουπίδια».

«Σιγά τα φουστάνια ...»

Η Ρίτα βούρκωσε. Την έπνιξε η οργή.

¹Μειωτικός χαρακτηρισμός που απευθυνόταν σε γυναίκα και σήμαινε ότι έχει αμφίβολη ηθική.

«Σιγά τα φουστάνια, ε; Επειδή τα είχες στοίβες. Για ρώτα κι εμένα που έκανα μετάνοιες για να ράψω ένα τσιτάκι². Αχάριστη, ε, αχάριστη.»

Η Ήρα την κοιτούσε. Ε, θα την τρελάνει αυτή η γυναίκα. Όλα τα κατάπιε με ψυχραιμία, αλλά στο φουστάνι δάκρυσε. Τι να πεις ...

«Εγώ, κυρά μου, για να αρραβωνιαστώ κατέβασα την κουρτίνα απ' το σαλόνι, της γιαγιάς μου ένα κέντημα, κοφτό, και την έκανα φουστάνι. Κι ήρθε αυτή η σκρόφα³ η αδελφή του και τη γνώρισε. “Ωραίο το φουστανάκι σου, μπράβο”, μου είπε. “Τι θα βάλετε τώρα για κουρτίνα;”. Με χαντάκωσε. Να το σόι μετά να κοιτάει την κουρτίνα και να χαχανίζει. Μου 'ρθε να πάω μέσα και να κρεμαστώ».

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι οι προϋποθέσεις του διαλόγου, σύμφωνα με το Κείμενο 1, και ποιες πράξεις ή συμπεριφορές δεν ενθαρρύνουν την ανάπτυξή του; (60-70 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επισημάνεις με ποιον τρόπο εισάγονται οι 3 πρώτες παράγραφοι του Κειμένου 1 (μονάδες 2) και να εξηγήσεις ποιον ρόλο διαδραματίζει η εισαγωγή αυτή στη διασφάλιση της νοηματικής αλληλουχίας (μονάδες 8).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να μεταγράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τον παρακάτω πίνακα, έχοντας συμπληρώσει τα κενά για το κάθε αφηρημένο ουσιαστικό του κειμένου, που έχει υπογράμμιση, με το παράγωγο ρήμα ή το παράγωγο επίθετο ή και τα δύο (μονάδες 13). Τι προσφέρει, κατά τη γνώμη σου, η διαδοχική χρήση αφηρημένων ουσιαστικών στο κείμενο; (μονάδες 2)

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΡΗΜΑ	ΕΠΙΘΕΤΟ
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: διάλογος	διαλέγομαι	διαλογικός

²Φτηνό και κακής ποιότητας ύφασμα.

³Στρίγγλα (μειωτικός χαρακτηρισμός που απευθύνεται σε γυναίκα)

<u>αντιλήψεις</u>	αντιλαμβάνομαι	
<u>αίσθηση</u>		
<u>εμπιστοσύνη</u>		
<u>επίκριση</u>		επικριτικός
<u>αφήγηση</u>		
<u>συναίνεση</u>	συναινώ	
<u>σύνθεση</u>		
<u>ακρόασης</u>		

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια σχέση εντοπίζεις ανάμεσα στα λόγια και τις πράξεις των ανθρώπων στο Κείμενο 2; Πώς η σχέση αυτή επηρεάζει τη μοίρα των ηρωίδων, κατά τη γνώμη σου; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15